

Een archeologische begeleiding (AB) langs de Tuurdijk te 't Goy, gemeente Houten (U.)

S.J. Tuinstra & M.J.M. de Wit

ARC-Rapporten 2004-3

Groningen
12 januari 2004
ISSN 1574-6887

1 Inleiding

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Op 23 oktober 2003 heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een archeologische begeleiding (AB) uitgevoerd langs de Tuurdijk te 't Goy (gemeente Houten; afb. 1). Deze begeleiding is uitgevoerd naar aanleiding van de aanleg van een drukriool langs de Tuurdijk. Alle woningen langs de dijk zullen op dit riool worden aangesloten. Ter plekke van de huizen Tuurdijk 16 en 18 wordt de rand van het archeologisch monument Westrhenense Hofstad (monumentnr. 834, CMA-nr. 39A-018) aangesneden. De putten ten behoeve van de aansluiting van Tuurdijk 16 en 18 maken een ingreep in dit wettelijk beschermde monument onvermijdelijk. De aanleg van deze twee putten is door ARC bv begeleid. Deze begeleiding is uitgevoerd in opdracht van de gemeente Houten. De aanleg van het riool geschiedde door de firma Imtech Nettenbouw bv. De begeleidende archeologen waren drs. S.J. Tuinstra (projectleider) en drs. J. Boudenstein (grondwerker).

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het archeologische monument Westrhenense Hofstad ligt ten noordoosten van 't Goy, in het zuiden grenzend aan de Tuurdijk. De Tuurdijk loopt hier langs de rand van de Houtense stroomrug die duidelijk boven het omringende landschap uitsteekt. Op deze stroomrug bevindt zich het monument. De onderzochte putten bevinden zich langs de weg, ter hoogte van Tuurdijk 16 en 18 (afb. 2).

1.3 Onderzoeksgeschiedenis

In 1959 heeft in het monument Westrhenense Hofstad een onderzoek plaatsgevonden ter plekke van Tuurdijk 18, een fruitkwekerij. Dit onderzoek is uitgevoerd door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB), onder leiding van dr. J.E. Bogaers (Bogaers 1959). Het onderzoek vond plaats op de plek van de toen nieuw te bouwen en in 2002 afgebroken fruitschuur. De gevonden grondsporen bestonden uit paalgaten, stenen fundamenteën en een vroegmiddeleeuwse waterput. Het vondstmateriaal bevatte veel inheems-Romeins aardewerk, importaardewerk, restanten van een muurschildering, tufsteen en dakpannen. Waarschijnlijk heeft hier in het begin van de Romeinse Tijd een houtbouw gestaan, die rond de 3e eeuw n. Chr. is vervangen door een stenen constructie. De gevonden waterput bevatte een eikenhouten ton, die gedateerd kon worden in de 9e–10e eeuw n. Chr.

Voorafgaand aan de huidige nieuwbouw van de fruitschuur op Tuurdijk 18 heeft ARC bv op 5 en 6 juni 2003 op de Westrhenense Hofstad een archeologische opgraving uitgevoerd (Tuinstra 2003). De resultaten van dit onderzoek sloten aan bij die van het onderzoek uit 1959. Ook nu zijn de restanten van stenen en houten constructies aangetroffen. De beide onderzoeken tonen aan dat hier sprake was van een vindplaats met een lange bewoningsgeschiedenis. Sinds de Late IJzertijd is hier sprake van bewoning en deze loopt door in de Vroege Middeleeuwen. De bewoners zijn rond de 2e eeuw n. Chr. in zoverre geromaniseerd dat er een in Romeinse stijl opgetrokken stenen gebouw wordt geplaatst.

Afbeelding 1 Ligging van het onderzoeksgebied.

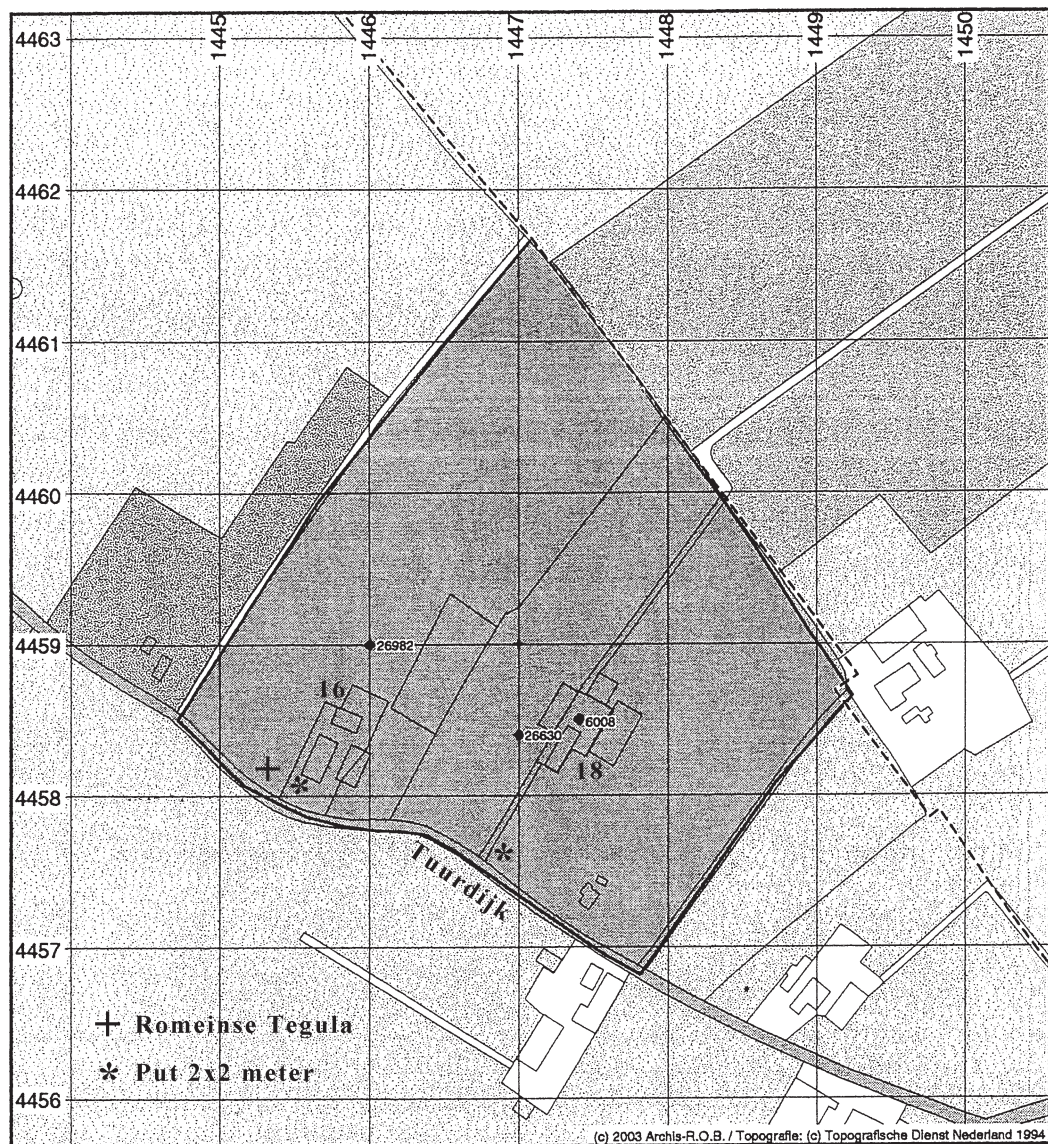
1.4 Objectgegevens

ARC-Projectcode	2003/184
Provincie	Utrecht
Gemeente	Houten
Plaats	't Goy
Toponiem	Westrhenense Hofstad
Kaartblad	39 A
Coördinaten	144.600/445.900
Periode	Late IJzertijd–Vroege Middeleeuwen
Type object	nederzettingsterrein, Romeinse villa
Type bodem	zavel/klei
Geomorfologie	stroomrug

1.5 Doel van het onderzoek

Het onderzoek had als doel om een antwoord te geven op de volgende vraagstellingen:

- 1 *Wat is de conserveringstoestand van de vindplaats (grondsporen en vondsten van (an)organisch materiaal)?*
- 2 *Zijn er aanwijzingen dat de door Bogaers gevonden steenbouw zich uitstrekt tot dit deel van het terrein, en zo ja kan er een uitspraak gedaan worden over de datering van het gebouw?*
- 3 *Heeft er in de periode voorafgaande aan de steenbouw en in de periode daarna bewoning op het terrein plaatsgevonden, en zo ja valt er iets te zeggen over de aard en datering van deze bewoningsfasen: (dis)continuïteit, stratigrafie?*
- 4 *Bevinden zich in de te graven inspectieputten ook archeologische resten: vondsten dan wel een bewoningslaag in de vorm van fosfaatconcentraties?*

Afbeelding 2 Situatiekaart van het onderzoeksterrein. Bron: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek/Archis, 2003.

1.6 Werkwijze

De twee putten die ten behoeve van de aansluiting van Tuurdijk 16 en 18 op het riool moesten worden gegraven, hadden een afmeting van 2×2 m en waren 1,5 m diep. Het ontgraven van de putten heeft laagsgewijs plaatsgevonden, op aanwijzing van de archeologen van ARC bv. De profielen die de meest relevante informatie opleverden en de vlakken werden gedocumenteerd. Uit daartoe geschikte lagen en sporen zijn fosfaatmonsters en monsters ten behoeve van macrobotanisch onderzoek genomen.

2 Resultaten

Hoewel de bodem vanaf 1 m beneden maaiveld intact was, heeft de put die werd aangelegd bij Tuurdijk 16, geen archeologisch interessante sporen en/of vondsten opgeleverd. In de put, die bij Tuurdijk 18 werd aangelegd, was de bodemopbouw geheel intact. Ook hier zijn geen archeologische sporen aangetroffen. Wel zijn twee aardewerkscherven gevonden. Eén scherf werd direct onder de bouwvoor aangetroffen bij het trekken van het vlak en één scherf bevond zich in het noordprofiel van de put. De scherven zijn afkomstig van lokaal vervaardigd aardewerk en dateren uit de Romeinse Tijd. Van de put bij Tuurdijk 18 is het noordprofiel getekend en gefotografeerd (afb. 3).

De bodemopbouw was in beide putten vergelijkbaar. Het noordprofiel van Tuurdijk 18 bestond uit een 40 cm dikke bouwvoor, overgaand door een 55 cm dik bruingrijs kleipakket, waarin ook een scherf is gevonden. Onder dit kleipakket bevond zich lichtgrijs kleilaagje van 10 cm dik, waarna een pakket van 65 cm dik zand tot de bodem van de put zichtbaar was. Dit zandpakket kende zelf ook nog enige gelaagdheid, en vormt de bovenkant van de stroomrug. De kleipakketten zijn latere rivierafzettingen.

3 Conclusie

Op de in paragraaf 1.5 gestelde onderzoeksvragen kunnen aan de hand van de resultaten van de archeologische begeleiding geen goede antwoorden worden gegeven. Er zijn geen archeologische sporen aangetroffen en slechts twee vondsten, die geen (duidelijke) context hebben. Er werden in de fosfaatmonsters geen noemenswaardige fosfaatconcentraties aangetroffen. Hiermee kan alleen vraag vier beantwoord worden

- 1 *Bevinden zich in de te graven inspectieputten ook archeologische resten: vondsten dan wel een bewoningslaag in de vorm van fosfaatconcentraties?*

Er bevonden zich geen archeologische sporen of bewoningslaag in de inspectieputten. De overige drie vragen vervallen hiermee.

Het enige dat gesteld kan worden, is dat het terrein tot de randzone van het Romeinse villacomplex zal hebben behoord. Deze stelling werd een dag na de archeologische begeleiding nog eens bevestigd, toen bij het trekken van de rioolsleuf bij Tuurdijk 16 door de uitvoerder een groot stuk van een Romeinse *tegula* (tegel) werd gevonden (zie afb. 2).

Afbeelding 3 Noordprofiel van put bij Tuurdijk 18, foto S.J. Tuinstra.

Literatuur

Bogaers, J.E., 1959. Houten. *Bulletin & Nieuws-bulletin van de Nederlandse Oudheidkundige Bond: zesde serie* 12, 1959, p. 84.

Tuinstra, S.J., 2003. *Een definitief archeologisch onderzoek (DO) op de Westrhenense Hofstad, 't Goy, gemeente Houten (U.)*. Groningen (ARC-Publicaties 95).